

KS. ANDRZEJ DOMAŃSKI

UNIwersytet w Nauczaniu Jana Pawła II

WSTĘP

Być może zbyt szybko przyzwyczailiśmy się do tego, że Kościół w Polsce otrzymał wielką szansę uczestnictwa w życiu wspólnoty akademickiej nie tylko poprzez duszpasterstwo akademickie, ale również poprzez udział w licznych instytucjach naukowych. Myślę o zreorganizowanych lub nowo powstałych ośrodkach teologicznych. Oprócz Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego i Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie mamy bowiem Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, wydziały teologiczne na uniwersytetach w Opolu, Poznaniu, Olsztynie, Toruniu i Katowicach. Kilka innych środowisk teologicznych podejmowało lub podejmuje wysiłki, aby włączyć się w struktury uniwersytetów państwowych. Skąd ta nagła i powszechna chęć integracji? Czy motywy ekonomiczne stanowią tu jedyne wytłumaczenie? W jakim zakresie jesteśmy przygotowani do spełnienia formalnych wymogów uniwersyteckich, takich jak konieczność podnoszenia kwalifikacji przez pracowników naukowych czy uczestnictwo w dialogu naukowym poprzez systematyczne prowadzenie badań i publikację ich wyników? Wreszcie – jak te zmiany wpływają na poziom nauczania teologicznego?

Jeszcze do niedawna całe nauczanie teologiczne w Polsce odbywało się na kilku zaledwie uczelniach uprawnionych do nadawania stopni naukowych. Seminaria diecezjalne i zakonne, ośrodki kształcące katechetów stanowiły w najlepszym razie filie tych uczelni i pełniły tylko funkcje dydaktyczne. Na czym polega ich rola w obecnej sytuacji? Kościołowi w Polsce nie brak

gorliwych i zaangażowanych duszpasterzy, czy są jednak odpowiednio przygotowani intelektualnie i tak mądrzy, by sprostać wyzwaniom, jakie stawia przed całym społeczeństwem dynamiczna kultura współczesna?

Od kilku lat toczy się w Polsce dyskusja o uniwersytecie w kontekście zmian proponowanych w ustawie o szkolnictwie wyższym. Poszukując optymalnego rozwiązania, eksperci przywołują różne modele uniwersytetu: niemiecki, znany od nazwiska jego twórcy W. von Humboldta, który stawiał na formację naukową jednostki; francuski, zwany też napoleońskim, w którym uniwersytet pozostawał na usługach państwa, tracąc swą autonomię; elitarny model angielski o dostępności zawężonej do uprzywilejowanych warstw społeczeństwa; i wreszcie pragmatyczny model amerykański – postrzegający uniwersytet jako instytucję wyspecjalizowaną i ściśle związaną z ekonomią. Dotychczasowa dyskusja jasno pokazała, że żaden z tych modeli nie jest dziś w pełni wystarczający ani satysfakcjonujący, wszystkie borykają się z poważnymi ograniczeniami. Stąd podstawowe powołanie uniwersytetu to problem jak najbardziej żywy.

W tym kontekście chcę zaproponować refleksję nad nauczaniem Jana Pawła II o uniwersytecie. Z wielu względów jest ono zajmującym i wartościowym głosem w prowadzonej dyskusji.

Związany z rzeczywistością uniwersytecką od swoich czasów studenckich, Jan Paweł II przykładą ogromną wagę do zagadnienia roli i misji uniwersytetu w świecie współczesnym oraz do relacji między Kościołem a uniwersyte-tem. Wykorzystuje każdą okazję, aby przedstawić stanowisko Kościoła w tej sprawie¹ *Sapientia christiana, Ex corde Ecclesiae, Presenza pastorale della Chiesa nell'università* to podstawowe dokumenty o obecności Kościoła w uniwersytecie, które zostały przygotowane i podpisane przez Jana Pawła II. Dwa pierwsze dotyczą bezpośrednio uniwersytetów katolickich i uczelni kościelnych, ale wiele zawartych tam idei można odnieść do każdej uczelni typu akademickiego. W przemówieniach do środowisk uniwersyteckich Papież rozwijał i pogłębiał niektóre wątki zawarte w tych dokumentach.

---

¹ Podczas każdej podróży apostołskiej Ojciec Święty odwiedza uniwersytety lub przynajmniej spotyka się ze środowiskiem akademickim. Również w Rzymie Papież wiele razy w ciągu roku spotyka się z uniwersytetami papieskimi (np. inauguracja roku akademickiego, przygotowanie do Świąt Bożego Narodzenia). Por. A. G r z e ś k o w i a k. *Uniwersytet w nauczaniu Jana Pawła II*. „Studia Płockie” 1988/1989 t. XVI-XVII s. 11-27; G i o v a n n i P a o l o II. *Discorsi alle università (31.1.79 – 19.3.91)*. Red. E. Benedetti, L. Campetella. Camerino 1991; *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II*. T. 1: (1978-1988). T. 2: (1989-1999). Red. S. Urbański. Warszawa.

Myśl Jana Pawła II można zsyntetyzować tak: uniwersytet powinien aktualizować i popierać kulturę, która służy człowiekowi. Rozpoznanie w człowieku wartości centralnej jest miejscem spotkania Kościoła z uniwersytetem: „uniwersytet, który zgodnie ze swym powołaniem jest instytucją bezinteresowną i wolną, okazuje się być jedną z nielicznych instytucji współczesnego społeczeństwa, zdolną wraz z Kościołem bronić człowieka dla niego samego, bez podstępów, bez żadnych pretekstów i z tej wyłącznie racji, że człowiek posiada godność, która sama w sobie zasługuje na szacunek”²

Refleksja Jana Pawła II o uniwersytetach koncentruje się wokół trzech tematów, a więc: natury uniwersytetu, jego funkcji oraz specyfiki uniwersytetów katolickich.

1. NATURA UNIwersYTETU – MIEJSCA PRAWDY

Nawiązując do średniowiecznych korzeni uniwersytetu, Papież powraca często do jego pierwszego imienia: *universitas magistrorum et scholarium*, które podkreśla wspólnotowy wymiar tej instytucji. Uniwersytet jest przede wszystkim prawdziwą wspólnotą profesorów i studentów – różniących się wprawdzie funkcjami, ale posiadających te same prawa³ Innymi słowy, nie ma uniwersytetu bez wspólnoty, bo byłoby to zaprzeczeniem jego natury i uniemożliwiłoby realizację podstawowych zadań.

Pragnienie poznania prawdy to jedna z najgłębszych ludzkich potrzeb. Człowiek ze wszystkich sił stara się poznać samego siebie i świat, w którym żyje. Prawie w każdym wystąpieniu adresowanym do środowisk uniwersyteckich Jan Paweł II mówi o prawdzie: zarówno w kontekście jej poszukiwania, jak i przekazywania. Uniwersytet jest tym szczególnym miejscem, w którym proces poszukiwania prawdy może przebiegać w sposób metodyczny i syste-

---

² J a n P a w e ł I I. *Niezbędne postannictwo uniwersytetu we współczesnym społeczeństwie. Gwatemala 7.03.1983*. W: *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II* t. 1 s. 317.

³ Por. J a n P a w e ł I I. *Służyć człowiekowi. Wenecja 17.06.1985*. W: *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II* t. 1 s. 362; t e n ż e. *Jakie są perspektywy tego pokolenia? Lublin 9.06.1987*. W: *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II* t. 1 s. 411-413; t e n ż e. *Radość poszukiwania prawdy we wszystkich dziedzinach wiedzy. Rzym 13.12.1990*. W: *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II* t. 2 s. 72.

matyczny, a zarazem swoim imieniem gwarantuje jakość nauczania wszystkich dróg prowadzących do prawdy⁴

1.1. Wspólnota naukowego poszukiwania prawdy

Pomimo odwiecznych dyskusji akademickich wokół pojęcia prawdy i możliwości jej poznania Papież nieustannie przypomina, że człowiek jest w stanie poznać prawdę⁵ W uniwersytecie poszukuje się jej w sposób metodyczny: „Prawdy i autentycznej wiedzy nigdy nie można oczekiwać od faktów przypadkowych; do tych zdobyczy dochodzi się poprzez odpowiednie środki drogą poważnych, pilnych i nieustannych poszukiwań, prowadzonych cierpliwie i w sposób skoordynowany”⁶ Papież twierdzi, że uniwersytet powstał, aby odkrywać i poznawać prawdę stopniowo, i jest instrumentem bardzo użytecznym dla osób podzielających to dążenie. Konfrontacja we wspólnocie naukowców pozwala przezwyciężyć ryzyko indywidualizacji prawdy i zredukowania jej do jednego tylko aspektu.

Szczere i konsekwentne poszukiwanie prawdy nieodzownie prowadzi człowieka do odkrycia wartości transcendentnych, do pytań o prawdę ostateczną i o Boga. Uniwersytet okazałby się niewierny swojej własnej naturze i powołaniu, jeśli zamknąłby się na te pytania, ponieważ w sposób arbitralny ograniczyłby badanie całej rzeczywistości. Tylko wtedy pozostanie przestrzenią poznania uniwersalnego, gdy przyjmie pod swój dach również nauki teologiczne⁷

---

⁴ Por. P. P o u p a r d. *Ricerca, verità, fede e cultura nei discorsi di Giovanni Paolo II alle Università*. W: *L'Università nel Magistero Pontificio. Atti del XI convegno sul Magistero Pontificio*. Supplemento al n° 9 di La Traccia 1988.

⁵ Por. J a n P a w e ł II. *Nauka – teologia – Magisterium*. Kolonia 15.11.1980. W: *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II* t. 1 s. 210: „To Kościół występuje dzisiaj w obronie rozumu i nauki, przyznając jej zdolność do poznania prawdy, zdolność, która uwierzytelnia ją jako doskonałość ludzką”

⁶ J a n P a w e ł II. *Misja wyższych uczelni katolickich*. Lizbona 14.05.1982. W: *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II* t. 1 s. 288.

⁷ Por. J a n P a w e ł II. *Jeżeli służysz Prawdzie, służysz Wolności, wyzwalanii człowieka i Narodu*. Lublin 9.06.1987. W: *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II* t. 1 s. 420-421: „«Wszystko». Zatrzymajmy się przy tym wyrażeniu. «Wszystko» to pojęcie bliskie temu, co mieści się w wyrażeniu *universitas*. *Universitas* to szczególne środowisko nastawione na poznanie «wszystkiego». Podmiotowej *universitas* odpowiada przedmiotowe *universum*.

Nastawienie to, to dążenie, jest ściśle związane z człowiekiem wszystkich czasów, z samą naturą ludzkiego umysłu. *Intellectus est quodam-modo omnia* – umysł ludzki jest poniekąd «wszystkim» (św. Tomasz). Wszystko bowiem, co w jakikolwiek sposób istnieje, jest zadane ludzkiemu poznaniu, a więc ludzkiemu umysłowi. Wszystko, co w jakikolwiek sposób istnieje

Jan Paweł II uważa, że pragnienie prawdy jest miejscem spotkania Kościoła z uniwersytetem⁸ Ojciec Święty precyzuje, że chodzi o pragnienie prawdy o człowieku, prawdy rozważanej w perspektywie antropologicznej. Losy prawdy i losy człowieka są powiązane, a więc bez przeszkód poddają się łącznej interpretacji. Szukając pełnej prawdy, bardziej rozumie się samego człowieka, jego przeznaczenie i jego powołanie do miłości⁹

Nie sposób analizować problemu prawdy w badaniach naukowych w odezwaniu od wolności. Związek prawdy z wolnością Papież pokazuje dwuwymiarowo: z jednej strony, prawda jest normą dla wolności, z drugiej – wolność żyje prawdą, gdyż ta pozwala człowiekowi żyć godnie. Słowa Pana Jezusa: „Poznacie prawdę, a prawda was wyzwoli” (J 8, 32) to zdanie najczęściej przywoływane w wystąpieniach do świata akademickiego¹⁰ Wprawdzie wizja uniwersytetu Jana Pawła II jest wzniosła, ale nie idealistyczna. Zakłada ona, że z wolnością poszukiwań łączy się odpowiedzialność etyczna człowieka. Papież zdaje sobie bowiem sprawę z problemów i niebezpieczeństw, jakie mogą powstać w wyniku postępu naukowego oddzielonego od moralności¹¹ Każdy krok naprzód w nauce, każda praca uniwersytecka powinna ostatecznie kierować się ku osobie z jej istotnymi problemami: „Prymat prawdy i prymat człowieka, dalekie od przeciwstawiania się sobie, łączą się i koordynują har-

---

– czyli cała rzeczywistość, cała zróżnicowana rzeczywistość. Umysł ludzki jest ku tej rzeczywistości zwrócony, zarówno pod kątem jej powszechności – «wszystko», jak i pod kątem zróżnicowania.

Instytucje, które noszą nazwę uniwersytetu (polskie: wszechnica), głoszą samym imieniem tę podstawową prawdę o człowieku. O ludzkim poznaniu. Cała rzeczywistość jest zadana człowiekowi pod kątem prawdy. Uniwersytet mówi równocześnie o szczególnym «zadłużeniu» człowieka wobec całej zróżnicowanej rzeczywistości. Jest to zadłużenie przez prawdę. Człowiek winien jest światu prawdę. Przez poznanie prawdy o świecie, rzeczywistości, o Stwórcy i o stworzeniu, człowiek spłaca ten dług, a równocześnie urzeczywistnia samego siebie. Usprawiedliwia swoją «rozumność» w całym wszechświecie”

⁸ J a n P a w e ł I I. *La Chiesa è solidale con l'università nella ricerca della piena verità sull'uomo. Ai docenti universitari, a san Domenico. Bologna 18.04.1982.* „Insegnamenti di Giovanni Paolo II” 5:1982 t. 1 nr 1223-1231.

⁹ Por. G. T a n z e l l a N i t t i. *Passione per la verità e responsabilità del sapere. Un'idea di università nel magistero di Giovanni Paolo II.* Casale Monferrato 1988 s. 134.

¹⁰ Por. J a n P a w e ł I I. *Przyjmijcie trud wolności. Rzym 14.04.1981.* W: *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II* t. 1 s. 244-248; t e n ż e. *Wolność badań naukowych. Fryburg 13.06.1983.* W: *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II* t. 1 s. 332-337

¹¹ Por. J a n P a w e ł I I. *Mądrość ludzkości niech zawsze towarzyszy badaniu naukowemu. Castel Gandolfo 3.10.1981.* W: *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II* t. 1 s. 252-256; T e n ż e. *Potrzeba współpracy między nauką, kulturą i wiarą. Rzym 4.10.1991* W: *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II* t. 2 s. 87-94.

monijnie na rzecz ducha starającego się osiągnąć i szanować rzeczywistość w całej jej rozciągłości”¹²

W każdej refleksji nad prawdą o człowieku i nad jej poszukiwaniem Papież w sposób wyraźny odwołuje się do perspektywy chrystologicznej. „Jeśli człowiek jest pytaniem, odpowiedzią jest Chrystus”¹³ Chrystus, Słowo Ojca, objawił pełnię prawdy, lecz to nie zdejmuje z człowieka obowiązku poszukiwania, analizowania i wyjaśniania prawdy o rzeczywistości i o człowieku w świetle tej prawdy, którą jest On sam¹⁴

1.2. Wspólnota dydaktyczna przekazująca prawdę

Prawda odnaleziona nie może pozostać ukryta. Z tego powodu poszukiwanie prawdy jest nierozdzielnie związane z nauczaniem dróg, które prowadzą do jej poznania, a więc z nauczaniem rozumianym jako przekazywanie prawdy. Przekazywanie wiedzy nie jest opcją fakultatywną uniwersytetu, lecz jednym z jego podstawowych zadań. Uniwersytet jest z natury predysponowany do przekazywania wiedzy, ponieważ obejmuje różne jej sektory.

Dla Jana Pawła II te dwa zadania: pedagogiczne i naukowe są ze sobą ściśle związane i fundamentalne dla każdej uczelni¹⁵ Papież przyjmuje szeroką wizję pedagogii, która nie wyczerpuje się w zwykłym nauczaniu, czyli przekazie danych i faktów uporządkowanych stosownie do wymogów metody naukowej. Na uniwersytecie spoczywa obowiązek dania studentowi właściwego przygotowania naukowego w wybranej przezeń dziedzinie, lecz powinien również poprowadzić go w kierunku otwarcia na sprawy bardziej ogólne. Uniwersytet ma nie tylko uczyć, ale też formować osobowość

---

¹² J a n P a w e ł II. *Wolność – prawda – służba człowiekowi*. Kinszasa 4.05.1980. W: *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II* t. 1 s. 184.

¹³ J a n P a w e ł II. *Jeżeli człowiek jest pytaniem, odpowiedzią jest Chrystus*. Louvain 20.05.1985. W: *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II* t. 1 s. 350.

¹⁴ Por. J a n P a w e ł II. *Wasze losy związane są z prawdą*. Sydney 26.11.1986. W: *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II* t. 1 s. 401: „Rolą uczonego chrześcijańskiego jest utrzymywanie (bez jakiegokolwiek ograniczania dostępu do prawdy), że Jezus Chrystus jako odwieczne Słowo Boga jest pełnym ucieleśnieniem wszelkiej prawdy. Toteż powołaniem chrześcijańskiego uczonego jest badanie, poszukiwanie, analizowanie i wyjaśnianie wszelkiej prawdy skończonej w świetle Chrystusa”

¹⁵ Por. J a n P a w e ł II. *Wolność – prawda – służba człowiekowi* s. 181-182; t e n ż e. *Misja wyższych uczelni katolickich* s. 286; t e n ż e. *Ravvivare i valori umani alla luce della scienza e della fede, Incontro col mondo accademico all'università*. Sassari, 19.10.1985. „Insegnamenti di Giovanni Paolo II” 8:1985 t. 2 nr 1035-1039.

studentów. Aktywność dydaktyczna wspólnoty akademickiej nie wyczerpuje się w nauczaniu metodologii i przekazie informacji. Dlatego Papież, nie zwalniając od konieczności zachowania rygorów metod naukowych, przypomina, że przekaz wiedzy nie może być neutralny etycznie i musi uwzględniać wartości fundamentalne¹⁶: „Człowiek potrzebuje nie tylko erudycji, ale też i edukacji; nie tylko wiedzy, ale i zrozumienia; nie tylko pojęć intelektualnych, ale i perspektyw moralnych. Człowiek potrzebuje więc mądrości, a nie tylko wiedzy”¹⁷

2. FUNKCJE UNIwersYTETU

Jan Paweł II wskazuje na główne funkcje uniwersytetu, wychodząc od generalnej wizji wspólnoty badawczej i przekazującej prawdę. Uniwersytet nie istnieje dla samego siebie, lecz pozostaje w służbie człowieka, prawdy i kultury. Współczesnemu światu potrzebny jest nowy humanizm¹⁸, a ten musi być opracowany w aulach uniwersyteckich, z których będą wychodzić nie tylko eksperci profesjonaliści, lecz przede wszystkim ludzie dojrzały i odpowiedzialni. Aby osiągnąć ten cel, uniwersytet powinien poświęcić się poszukiwaniu syntezy wiedzy, formacji studentów i służbie społeczeństwu.

2.1. *Integracja nauk w syntezie wiedzy*

Pluralizm i specjalizacja to dwie charakterystyczne cechy współczesnego społeczeństwa. Pluralizm jest niejako odpowiedzią na różnorodność samej rzeczywistości. Specjalizację zaś narzuca złożoność życia i organizacja (po)nowoczesnego społeczeństwa. Papież stwierdza, że kapitał ludzkiego poznania wciąż się rozrasta i naukowcy muszą badać rzeczywistość, posługując się metodami specyficznymi dla poszczególnych dziedzin. Poszukiwanie

---

¹⁶ Por. Jan Paweł II. *Służyć człowiekowi*. W: *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II* t. 1 s. 362.

¹⁷ P o u p a r d, jw. s. 15.

¹⁸ Por. Jan Paweł II. *Università al servizio del nuovo umanesimo. Discorso ai partecipanti all'incontro mondiale dei docenti universitari 9.09.2000*. „L'Osservatore Romano” 140:2000 z 11-12 września.

prawdy musi uwzględniać jej rozmaite aspekty, ale nie można przy tym odstąpić od promocji wychowania uniwersyteckiego, które pozwoli dotrzeć do uporządkowanej wizji rzeczywistości, do integracji wiedzy¹⁹ Jedną z przeszkód na tej drodze jest kryzys metafizyki, który prowadzi do relatywizmu prawdy i subiektywizmu etycznego. Aby przewyciężyć ów relatywizm poznawczy i etyczny, filozofia, a zwłaszcza teoria bytu, powinna stanowić integralną część każdego *curriculum* uniwersyteckiego²⁰

W relacji do innych instytucji kulturotwórczych interdyscyplinarność przemawia na korzyść uniwersytetu jako centrum integracji wiedzy i miejsce z założenia służące opracowaniu zdobywcy nauki. Z tej perspektywy uniwersytet zajmuje uprzywilejowaną pozycję, jeśli chodzi o poszukiwanie trudnej syntezy między uniwersalnością wiedzy a koniecznością specjalizacji²¹ Nie wystarczy sam tylko dialog między różnymi dyscyplinami naukowymi, ponieważ to nie rozwiąże problemu: nie zagwarantuje, że dojdzie między nimi do prawdziwego spotkania. Papież nie ogranicza się do nawoływania o integrację wiedzy, ale pokazuje głębokie fundamenty tego procesu.

Otóż podstawą owej pożądanej unifikacji jest, według Papieża, wiara, zdolna zjednoczyć dwa porządki rzeczywistości²² Jan Paweł II odnosi integrację wiedzy do integracji osoby: „Czym były uniwersytety tworzone przez [...] [Kościół], jeśli nie miejscami konfrontacji i dialogu między wiarą i wiedzą? Jak mówi samo imię, *universitas studiorum* oznacza zbieżność różnych perspektyw nauki w jedną syntezę wyższą, która nada sens przeznacze-

---

¹⁹ Por. J a n P a w e ł II. *L'università di Bologna sappia elaborare la cultura della solidarietà basata su un nuovo umanesimo aperto ai valori della trascendenza, Incontro con il senato accademico nell'aula magna dell'«Alma Mater Studiorum»*. Bologna, 7.06.1988. „Insegnamenti di Giovanni Paolo II” 11:1988 t. 2 nr 1898-1907; t e n ż e. *L'Università Cattolica è chiamata a costruire ponti fra il mondo della conoscenza ed il mondo della fede. L'incontro con gli esponenti del mondo della cultura indonesiano*. Jakarta, 12.10.1989. „Insegnamenti di Giovanni Paolo II” 12:1989 t. 2 nr 865-871; t e n ż e. *La linea della Chiesa: affermare nella luce di Dio il primato dell'uomo, Al mondo universitario nel centenario della «Rerum Novarum»*. Camerino, 19.03.1991. „Insegnamenti di Giovanni Paolo II” 14:1991 t. 1 nr 576-583.

²⁰ Por. J a n P a w e ł II. *Wolność badań naukowych*. W: *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II* t. 1 s. 335; t e n ż e. Encyklika *Fides et ratio* (14 września 1998) nr 60-62.

²¹ Por. J a n P a w e ł II. *L'università di Bologna* nr 3; t e n ż e. *Ravvivare i valori umani* nr 3; t e n ż e. *La società chiede oggi all'università non soltanto specialisti ma soprattutto costruttori di umanità, servitori della comunità. All'università con il mondo della cultura*. Torino, 3.09.1988. „Insegnamenti di Giovanni Paolo II” 11:1988 t. 3 nr 548-556.

²² Por. J a n P a w e ł II. *Dlaczego w Paryżu, obok innych uczelni, musi istnieć Instytut Katolicki?* W: *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II* t. 1 s. 195-197.

niu”²³ Ta synteza musi doprowadzić do wniosku, że pełna prawda o człowieku jest nierozdzielna od pełnej prawdy o Bogu²⁴

2.2. Formacja studentów

W centrum każdej aktywności uniwersyteckiej musi znajdować się człowiek, ponieważ on jest podmiotem i celem każdej kultury. Podstawowa funkcja wspólnoty uniwersyteckiej to formacja jej członków. Oni są prawdziwymi protagonistami uniwersytetu²⁵ Okres studiów stanowi kulminację całego procesu edukacyjnego młodego człowieka. Zdaniem Jana Pawła II każda formacja uniwersytecka powinna przyjąć dwa fundamentalne cele: naukę i sumienie. Uniwersytet jest powołany, aby wnieść swój udział w integralną formację osoby, a więc w kształcenie woli, inteligencji, sumienia, uczuć, zdolności osądu i wyboru²⁶ Formacja uniwersytecka jawi się jako wychowanie do wartości i cnót, od których zależą decyzje człowieka i które stanowią o jego dojrzałości. Do procesu dojrzewania konieczny jest klimat wolności, skoro formacja właśnie do tego zmierza, by wychować człowieka do właściwego używania wolności. Wolności dalekiej od wynaturzeń ideologicznych,

---

²³ J a n P a w e ł II. *La linea della Chiesa* nr 6; por. T a n z e l l a N i t t i, jw. s. 192-213.

²⁴ Por. J a n P a w e ł II. *Wymiar moralny studiów i poszukiwań naukowych*. Rzym 1.04.1980. W: *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II* t. 1 s. 175: „Zaangażowanie naukowe nie jest tylko aktywnością dotyczącą sfery intelektualnej człowieka. Ono pochłania go całego. Ono mobilizuje wszystkie jego energie i wciąga je w poszukiwanie prawdy, bo właśnie prawda ukazuje się jemu jako to co «dobre». Istnieje przeto nierozdzielna współzależność pomiędzy prawdą a dobrem. Wynika z tego, że każda działalność ludzka ma zawsze swój wymiar moralny. Innymi słowami: w każdym czynie człowieka – także w wysiłku zdobywania wiedzy – zachodzi relacja między naszym działaniem a wymaganiami zakodowanymi w głębi naszego wnętrza, wymaganiami pełni i jedności. [...] W tej ostatniej analizie – każdy z nas wie to dobrze z doświadczenia – człowiek albo poszukuje samego siebie, potwierdzenia własnej osobowości, osobistej pożyteczności jako ostatecznej celowości własnej egzystencji, albo też zwraca się do Boga jako do najwyższego Dobra i Ostatecznego Celu, Jedyne, który jest w stanie jednoczyć, podporządkować, nakierować ku sobie najrozmaitsze cele stanowiące przedmiot naszych ambicji i naszej pracy. Zatem nauka i kultura tylko wtedy osiągną pełny sens, sens koherentny i jednoczący, jeżeli się podporządkują dążeniom zmierzającym do osiągnięcia celu ostatecznego człowieka, którym jest chwala Boża”

²⁵ Por. J a n P a w e ł II. *Stała zgodność z wymaganiami wyływającymi z miejscowych rzeczywistości*. Palermo 20.11.1982. W: *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II* t. 1 s. 312.

²⁶ Por. J a n P a w e ł II. *Ravvivare i valori umani* nr 3.

a połączonej z prawdą i odpowiedzialnością²⁷ Mówiąc o formacji integralnej, Papież konsekwentnie przypomina o konieczności uwzględnienia wychowania religijnego w tym procesie: „wykształcenie bez religii jest niepełne i grozi mu niebezpieczeństwo deformacji, przekształcenia się w instrument szkodliwy dla człowieka”²⁸

Ważną rolę w procesie edukacji odgrywa wymiar wspólnotowy uniwersytetu. Człowiek dojrzewa poprzez kontakty interpersonalne, współpracę i współuczestnictwo. Figura wykładowcy nabywa w tej perspektywie fundamentalnej wartości. Papież podkreśla, że profesor uniwersytecki nie może być uważany jedynie za przekaziciela wiedzy, lecz również za wychowawcę młodego pokolenia. We współczesnym uniwersytecie zanika figura profesora jako mistrza – nie tylko z powodu wielkiej liczby studentów, ale też i z braku tych, którzy byliby gotowi podjąć taki trud i odpowiedzialność. Tymczasem by naprawdę wychowywać, trzeba kochać – przypomina Ojciec Święty. Miłość powinna przenikać świat uniwersytecki²⁹

W wielu wystąpieniach Papież podkreślał ogromną rolę, jaką w procesie formacji ma do odegrania duszpasterstwo akademickie, które powinno brać udział w życiu środowiska uniwersyteckiego na zasadzie pełnoprawnego uczestnika.

2.3. Służba społeczeństwu

Uniwersytet nie może żyć w izolacji, lecz musi utrzymywać ściśle kontakty ze społeczeństwem, w którym jest aktywny. Waleń uniwersalności nie wyklucza, by uniwersytet zapaścił głębokie korzenie w kulturze lokalnej. Uniwersytet należy do dziedzictwa kulturalnego narodu i służy umacnianiu tożsamości narodu, w którym działa³⁰ Jest arcydziełem kultury, a zarazem jedną z głównych przestrzeni, gdzie kultura powstaje. Papież przyznaje, że

²⁷ Por. J a n P a w e ł II. *W służbie prawdy i wolności*. Padwa 12.09.1982. W: *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II* t. 1 s. 302-306.

²⁸ J a n P a w e ł II. *W pracy naukowej i w badaniach służbie człowiekowi*. Ibadan 15.02.1982. W: *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II* t. 1 s. 272.

²⁹ Por. J a n P a w e ł II. *La società* nr 4-6; por. H i a n g C h u A u s i l i a C h a n g. *Il docente universitario dei discorsi di Giovanni Paolo II alle università*. „Rivista di Scienza dell’Educazione” 1992 nr 3 s. 405-440.

³⁰ Por. J a n P a w e ł II. *Wolność – prawda – służba człowiekowi* s. 180.

uniwersytet spełnia ważną funkcję w tworzeniu kultury życia i cywilizacji miłości³¹

Jan Paweł II, rozwijając w różnych wystąpieniach motyw służby społeczeństwu, przypisuje uniwersytetowi rolę „sumienia narodu”³² Dzięki temu, że w poszukiwaniu pełnej prawdy uniwersytety cieszą się wolnością, są zdolne do niezależnego osądu. Z tego powodu Papież wielokrotnie broni autonomii instytucji uniwersyteckich. Autonomia jest rozumiana jako wyraz samostanowienia, niezależności i wolności, a więc i odpowiedzialności, ponieważ poszukiwanie prawdy nie może być oderwane od poszukiwania dobra³³ Mówiąc o relacji uniwersytet–państwo, Papież podkreśla zasadę pomocniczości. Jest czymś naturalnym, że badania naukowe i ich rezultaty są przedmiotem zainteresowania władzy politycznej, ale uniwersytet musi działać w warunkach całkowitej niezależności od wszelkiej ideologii. Władza powinna przyczyniać się do postępu nauki, wspomagać uniwersytet według potrzeb i tradycji danego narodu, ale nie może przeszkadzać rozwojowi nauki i podporządkowywać jej swoim własnym celom.

Kolejnym aspektem, który często pojawia się w nauczaniu Ojca Świętego do uniwersytetów, jest ich odpowiedzialność za budowę i rozwój kultury solidarności uniwersalnej³⁴ Uniwersalność, która cechuje świat akademicki, nie odnosi się wyłącznie do wiedzy, lecz także do ludzi. Uczestnictwo w realizacji wspólnoty światowej – bardziej zjednoczonej i bardziej sprawiedliwej – to obowiązek moralny uniwersytetu.

---

³¹ Temat kultury w nauczaniu Jana Pawła II jest bardzo szeroki. Oto lista wybranych opracowań: L. N e g r i. *L'uomo e la cultura nel magistero di Giovanni Paolo II*. Milano 1988; S. M a g g i o l i n i. *Fede e cultura nel magistero di Giovanni Paolo II*. W: *Giovanni Paolo II, linee di un magistero*. Roma 1988 s. 176-188; H. C a r r i e r. *Ewangelie i kultury: od Leona XIII do Jana Pawła II*. Warszawa 1991.

³² J a n P a w e ł II. *Troska o przyszłość nauki i szkolnictwa wyższego w Polsce*. Watykan 4.01.1996. W: *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II* t. 2 s. 202.

³³ Tamże s. 206-207.

³⁴ Por. J a n P a w e ł II. *L'università di Bologna* nr 4: „Czego oczekują dziś ludy, nawet jeśli nie zawsze z pełną świadomością i wystarczającymi zdolnościami, aby dać usłyszeć swój głos? Proszą, aby się zająć efektywnym i pełnym zbawieniem człowieka, z wielu stron otoczonego pułapkami i ciężko doświadczonego. Proszą, aby wreszcie zainaugurować epokę, w której – zarówno przeciw niesprawiedliwości i egoizmowi, jak i przeciw pokusom, by same-mu wymierzyć sprawiedliwość używając przemocy – przeważy racja, aspiracja do podstawowej równości warunków, metoda wolnej i pełnej respektu konfrontacji idei. Proszą, aby uniwersalnie zaaprobować – przeciw każdej nieumiarkowanej chciwości i pogoni za profitem – kulturę solidarności tak, aby świat stał się bardziej sprawiedliwy i ludzki. Proszą, aby bardziej zdecydowanie postępował proces integracji między narodami, w różnych strefach geograficznych poza arbitralnymi rozdzierczeniami narzuconymi przez żądania polityczne czy hegemonistyczne”

Jednym ze specyficznych celów uniwersytetu jest przygotowanie profesjonalistów zdolnych do pracy dla dobra społeczeństwa. Okres studiów służy temu, by nauczyć się aktywności i współpracy przy rozwiązywaniu problemów. Student powinien kończyć szkołę wyższą jako człowiek kompetentny. Kompetencje – przypomina Papież – to nie tylko wysokie kwalifikacje zawodowe, zdolność do obiektywizmu czy znajomość metodologii, lecz również właściwa wizja człowieka i rzeczywistości³⁵

3. ZADANIA UNIWERSYTETU KATOLICKIEGO

Szczególne miejsce w nauczaniu Papieża zajmują uniwersytety katolickie. Wpisując się w generalną charakterystykę uniwersytetu jako takiego, mają nadto kilka cech specjalnych. Prowadząc badania naukowe, uniwersytet katolicki musi podkreślać etyczny wymiar nauki. Będąc uprzywilejowanym miejscem ewangelizacji kultury i inkulturacji Ewangelii, powinien również odcisnąć wybitnie chrześcijańskie znamię na formacji akademickiej.

3.1. *Etyczny wymiar badań naukowych*

Jan Paweł II uwypukla ryzyko, na jakie są wystawione badania naukowe: autonomiczny i skoncentrowany tylko na sobie rozwój technologiczny, upoważniony do wprowadzania w życie wszystkiego, co jest technicznie wykonalne; zmiana ukierunkowania z dobra wspólnego i rozwoju całej ludzkości na partykularystyczną „ideologię posiadania”; niebezpieczeństwo stania się instrumentem manipulacji i władzy³⁶ Papież nie ustaje w przypominaniu, że nauka nie może być oddzielona od sumienia i że przyszłość świata zależy od naszych dzisiejszych wyborów moralnych. Na naukowcu ciąży szczególna odpowiedzialność – odpowiedzialność za wiedzę: „Większa – bez wątpienia – jest odpowiedzialność naukowca i uczonego, ponieważ mają oni więcej

---

³⁵ Por. J a n P a w e ł II. *Wolność – prawda – służba człowiekowi* s. 183-184; t e n ż e. *W służbie prawdy i wolności* s. 305-306.

³⁶ Por. J a n P a w e ł II. *Nauka – sumienie. Hiroszima 25.02.1981*. W: *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II* t. 1 s. 236.

światła”³⁷ Odpowiedzialność ta wzrasta jeszcze u naukowców, którzy mają również światło wiary. Właśnie uniwersytet katolicki winien strzec moralnego aspektu badań i postępu naukowego. Światło wiary pomaga osądzić rozwój wiedzy i zdobycze techniczne z punktu widzenia integralnego dobra osoby³⁸ Chrześcijański sposób tworzenia kultury i rozwoju wiedzy to postawienie w centrum osoby ludzkiej.

Jeśli celem każdego uniwersytetu jest poszukiwanie prawdy i rozwój wiedzy, specyficznym celem uniwersytetu katolickiego jest czynienie tego w świetle Objawienia. Perspektywa wiary nie ogranicza pola badań naukowych, nie wykracza „poza”, lecz „ponad”, stanowiąc niejako jego wyniesienie i poszerzenie jego horyzontów³⁹ Misja uniwersytetu katolickiego wyraża się w syntezie rozumu, wiedzy, kultury i wiary.

3.2. *Formacja sumienia i świadectwo chrześcijańskie*

Uniwersytet katolicki musi kłaść szczególny akcent na równowagę formacji intelektualnej, osobowościowej i duchowej człowieka. Formacja dokonuje się nie tylko w drodze przekazu informacji, ale przede wszystkim poprzez współ-

³⁷ J a n P a w e ł II. *Siate ricercatori di Gesù Cristo, Al personale dell'Università di Ancona. Città del Vaticano 5.04.1984.* „Insegnamenti di Giovanni Paolo II” 7:1984 t. 1 nr 939-942.

³⁸ Por. J a n P a w e ł II. *Uniwersytety katolickie w pasterskiej trosce o kulturę. Rzym 24.02.1979.* W: *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II* t. 1 s. 77-80; t e n ż e. *Misja wyższych uczelni* s. 286-290; t e n ż e. *Sława Uniwersytetu w Louvain-la-Neuve sięga daleko poza granice waszego kraju i Europy. Louvain-la-Neuve 21.05.1985.* W: *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II* t. 1 s. 357: „Dziś pojawiają się pewne pytania bez wątpienia nowe, zwłaszcza w dziedzinie etyki. Na całym świecie prowadzi się różnego rodzaju eksperymenty, także w dziedzinie życia ludzkiego. Z drugiej jednak strony wydaje się, że część naszych współczesnych nie zrozumiała należycie wymagań Kościoła dotyczących ich życia rodzinnego i społecznego. Uczeni, ale także opinia publiczna, zwykli ludzie, domagają się od Kościoła odpowiedzi dotyczących tego, co niejasno odczuwają bądź jako ograniczenie swojej wolności, bądź, przeciwnie, jako godności. Oczekują oni od wykładowców katolickiego uniwersytetu, takiego jak wasz, że ich pytania zostaną z uwagą wysłuchane. Równocześnie zaś potrzebują jasnego i przekonującego świadectwa w zakresie zasad, które mogłyby pokierować ich sumieniami, w pełni zgodnych z jasnymi orzeczeniami Kościoła co do wiary i moralności oraz z jego wskazaniami duszpasterskimi”

³⁹ Por. J a n P a w e ł II. *Nell'approfondire la vostra funzione ecclesiale siate voce critica e profetica di fronte alla società, Il congresso delle Università Cattoliche e degli istituti di studi superiori. Ai congressisti. Città del Vaticano 25.04.1989.* „Insegnamenti di Giovanni Paolo II” 12:1989 t. 1 nr 936-945.

uczestnictwo na bazie nauczanych zasad. Uniwersytet katolicki jest powołany do tego, aby stać się autentyczną i żywą wspólnotą chrześcijańską, w której formowany jest nie tylko intelekt, lecz również sumienie. Wykładowcom uczelni katolickich Papież poświęca szczególną uwagę. Powinni oni budować własny autorytet poprzez profesjonalizm w nauczaniu, poświęcenie dla studentów, świadectwo wiary, promocję integralnej wizji człowieka i obiektywnego prawa moralnego⁴⁰

Jan Paweł II wskazuje na konieczność świadectwa chrześcijańskiego w świecie akademickim poprzez: kompetencje profesjonalne, czyli poważne przygotowanie i prowadzenie na wysokim poziomie badań naukowych i wykładów; przygotowanie kulturalne – oparte na solidnej wiedzy i zasadach chrześcijańskich; ducha wspólnotowego, zdolnego dać życie wspólnotom chrześcijańskim, w których głęboko przeżywa się wiarę i przekazuje się ją innym.

3.3. *Ewangelizacja kultury i inkulturacja Ewangelii*

Problem syntezy kultury i wiary bardzo leży na sercu Janowi Pawłowi II. W jednym z ważniejszych przemówień na początku swego pontyfikatu powiedział wprost, że „przyszłość człowieka zależy od kultury” Szczególne zainteresowanie problemem kultury wynika z faktu, że jest ona głęboko związana z samym człowiekiem: „Człowiek żyje prawdziwie ludzkim życiem dzięki kulturze [...]. Kultura jest właściwym sposobem «istnienia» i «bytowania» człowieka [...]. Kultura jest tym, przez co człowiek jako człowiek staje się bardziej człowiekiem: bardziej «jest». Na tym także opiera się owo kapitalne rozróżnienie pomiędzy tym, czym człowiek jest, a tym, co posiada, pomiędzy «być» a «posiadać»”⁴¹ Z tego powodu kultura musi być przeniknięta duchem Ewangelii. Niezwykle istotną rolę ma w tym dziele do odegrania katolicka wspólnota akademicka: „Na uniwersytecie katolickim każda działalność, naznaczona uczciwością intelektualną i powagą akademicką, wchodzi w za-

⁴⁰ Por. J a n P a w e ł II. *Zadania uniwersytetu katolickiego w Ameryce Łacińskiej. Guadalupe 31.01.1979*. W: *Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II* t. 1 s. 74-76; t e n ż e. *Jeżeli służysz Prawdzie* s. 422-427.

⁴¹ J a n P a w e ł II. *W imię przyszłości kultury*. Paryż 2.06.1980. „L'Osservatore Romano” (wyd. polskie) 1989 nr 6 s. 4-5.

kres ewangelizacyjnej misji Kościoła”⁴² Kościół potrzebuje uniwersytetu, aby wiara mogła się „wcielić” i stać się kulturą.

Dziś istnieje nagląca potrzeba oczyszczenia kultury ze wszystkiego, co jest sprzeczne z duchem Ewangelii. Uczelnie katolickie powinny przygotowywać do komunikowania się z różnymi kulturami, ponieważ aby podjąć owocny dialog, konieczna jest świadomość własnej tożsamości, umiejętność określenia specyfiki własnej i innych. Uniwersytet katolicki ma za zadanie głęboką refleksję nad kulturą współczesną w świetle Ewangelii. Chodzi o to, aby ją studiować, oczyszczać i orientować na służbę człowiekowi⁴³ W tym procesie ważna rola przypada Kościołowi: „Kultura nie reprezentuje absolutu na polu wartości, lecz jest drogą do absolutu. Również Kościół jest w drodze do tego wielkiego celu przez swoje nieodwołalne powołanie i z tego powodu nie może ignorować tych rzeczywistości, które napotka na swojej drodze”⁴⁴

ZAKOŃCZENIE

Ta krótka próba syntezy nauczania Jana Pawła II o uniwersytetach nie ma pretensji do wyczerpania tematu: Papież poświęcił tej problematyce ponad sto wystąpień, w których inicjował i rozwijał kolejne wątki. Jednakże w zderzeniu z wizją uniwersytetu, jaką Papież prezentuje całemu Kościołowi i światu, rodzi się pytanie: czy jest możliwa realizacja tej idei w obecnych warunkach, w sytuacji, w jakiej znalazł się uniwersytet dzisiaj? Czy uniwersytet masowy może stać się wspólnotą osób? Czy to możliwe, by wykładowcy stali się mistrzami dla takiej liczby studentów?

Nie ma łatwych odpowiedzi na te pytania, ale nauczanie Ojca Świętego wyznacza kierunek, w którym powinny zmierzać zmiany. Jan Paweł II żywi przekonanie, że nie można wszystkich problemów tej szacownej instytucji

---

⁴² J a n P a w e ł II. *Misja wyższych uczelni katolickich* s. 289.

⁴³ Por. J a n P a w e ł II. *L'università al servizio di una nuova società. Agli intellettuali. Medellín, 5.07.1986.* „Insegnamenti di Giovanni Paolo II” 9:1986 t. 2 nr 166-172; t e n ż e. *I frutti del lavoro teologico convalidati dal magistero, Alle università cattoliche. New Orleans 12.09.1987.* „Insegnamenti di Giovanni Paolo II” 10:1987 t. 3 nr 448-455; t e n ż e. *In dialogo con le culture per prepararle all'evangelizzazione, Per il 50° della Nuova Sede dell'Università Lateranense. Roma 9.11.1987.* „Insegnamenti di Giovanni Paolo II” 10:1987 t. 3 nr 1054-1059.

⁴⁴ J a n P a w e ł II. *La linea della Chiesa* nr 6.

sprowadzać do kwestii ekonomicznych i administracyjnych, a rozwiązania należy szukać na drodze, która przebiega poprzez sumienie każdej osoby związanej z uniwersytetem: zarówno profesora, jak i studenta⁴⁵ To właśnie na fundamencie sumienia muszą narodzić się nowe relacje między osobami – między wykładowcami a studentami, między pracownikami, którzy wspólnie prowadzą badania i uczą. To jest papieska prowokacja: myślenie, które jest również sprawą sumienia, i wiara, która myśli.

BIBLIOGRAFIA

- C a r r i e r H.: Ewangelie i kultury: od Leona XIII do Jana Pawła II. Warszawa: Pallotinum – Fundacja Kultury Chrześcijańskiej Jana Pawła II 1990.
- G h i d e l l i C.: Vangelo e vita universitaria. Roma: Ed. Studium 1994.
- G r z e ś k o w i a k A.: Uniwersytet w nauczaniu Jana Pawła II. „Studia Płockie” 1988 XVI-XVII s. 11-27.
- H i a n g C h u A u s i l i a C h a n g: Il docente universitario nei discorsi di Giovanni Paolo II alle università. „Rivista di Scienza dell’Educazione” 1992 nr 3 s. 405-440.
- J a n P a w e ł II: Konstytucja apostolska *Sapientia christiana* (15 kwietnia 1979 r.). EV 6 nr 1330-1527.
- Konstytucja apostolska *Ex corde Ecclesiae* (15 sierpnia 1990). EV 12 nr 414-492.
- Encyklika *Fides et ratio* (14 września 1998). EE 8 nr 2375-2600.
- Kongregacja Edukacji Katolickiej, Papieska Rada ds. Świeckich, Papieska Rada Kultury: *Chiesa e cultura universitaria* (25 marca 1988). EV 11 nr 325-377.
- *Chiesa e cultura universitaria: Presenza della Chiesa nell’Università e nella cultura universitaria* (22 maja 1994). EV 14 nr 1349-1405.
- M a g g i o l i n i S.: Fede e cultura nel magistero di Giovanni Paolo II. W: Giovanni Paolo II, linee di un magistero. Roma: Città Nuova 1988 s. 176-188.
- N e g r i L.: L’uomo e la cultura nel magistero di Giovanni Paolo II. Milano: Jaca Book 1988.
- P o u p a r d P.: Ricerca, verità, fede e cultura nei discorsi di Giovanni Paolo II alle Università. W: L’Università nel Magistero Pontificio. Atti dell’XI convegno sul Magistero Pontificio. Supplemento al n° 9 di La Traccia 1988.
- P o u p a r d P.: Il Vangelo nel cuore delle culture. Nuove frontiere dell’inculturazione, Roma: Città Nuova 1988.
- T a n z e l l a N i t t i G.: Passione per la verità e responsabilità del sapere. Un’idea di università nel magistero di Giovanni Paolo II. Casale Monferrato: Piemme 1998.

⁴⁵ Por. T a n z e l l a N i t t i. *La natura e missione dell’università* s. 298.

Uniwersytety w nauczaniu Jana Pawła II: T. 1: (1978-1988). T. 2: (1989-1999). Red. S. Urbański. Warszawa: Instytut Badań Naukowych Wyższej Szkoły Zarządzania i Przedsiębiorczości im. B. Jańskiego 1999-2000.

UNIVERSITY IN JOHN PAUL II'S TEACHING

S u m m a r y

The author shows the most significant aspects of the Pope's thought about university. The starting point is the recognition of its nature as a community devoted to scientific search for the truth and to communicating it to others. The functions of the university are expressed in striving for integration of sciences in the synthesis of knowledge, in formation of students and service to the society. The Pope's thought is focused in a special way on perceiving the mission and the specific character of Catholic universities in the contemporary world, under the circumstances of mass education, erosion of community and disappearance of the master-pupil relation.

In the Pope's reflection the author searches for recommendations concerning the direction in which universities should go. The Pope's thought is not limited to the circle of Catholic universities and Ecclesial Departments, but it may be an impulse, or sometimes even provocation, for serious reflection on the condition of every university.

Translated by Tadeusz Kartowicz

Słowa kluczowe: Uniwersytet, jego natura, funkcje i zadania, ewangelizacja, integracja nauk, poszukiwanie i przekazywanie prawdy.

Key words: university, the nature of university, the functions and tasks of university, evangelization, integration of sciences, search for and transmission of the truth.